

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 6CoP/26/2015
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8114214075
Dátum vydania rozhodnutia: 15. 12. 2015
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Peter Straka
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2015:8114214075.3

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Petra Straku a sudcov JUDr. Michala Boroňa JUDr. Elišky Wagshalovej vo veci starostlivosti súdu o maloletú D. O., nar. XX.XX.XXXX, bytom u matky, zastúpenú kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Prešov, pochádzajúcu z matky T. O., nar. XX.XX.XXXX, bytom J. XX, P., právne zastúpenej JUDr. Janou Hreňovou, advokátkou so sídlom Krížna 14, Bratislava, a z otca Mgr. P. O., nar. XX.XX.XXXX, bytom J. XX, P., t.č. E. XX, G., právne zastúpeného JUDr. Adrianou Krajníkovou, advokátkou so sídlom Kuzmányho 57, Košice, v konaní o úpravu práv a povinností, o odvolaní otca proti rozsudku Okresného súdu Prešov č. k. 24P 133/2014-247 zo dňa 24.7.2015 jednohlasne takto

rozhodol:

- I. Potvrdzuje sa rozsudok vo výroku o zverení mal. D. do osobnej starostlivosti matky a vo výroku o styku a v zamietavom výroku o striedavej starostlivosti.
- II. Zrušuje sa rozsudok vo výroku o výživnom a vo výroku o trovách konania a v rozsahu zrušenia sa vec vracia prvostupňovému súdu na ďalšie konanie.

odôvodnenie:

Napadnutým rozsudkom Okresný súd Prešov (ďalej len „prvostupňový súd“) zveril mal. D. O., nar. XX.XX.XXXX do osobnej starostlivosti matky, ktorá je oprávnená a povinná ju zastupovať a spravovať jej majetok. Otcovi uložil povinnosť prispievať na výživu mal. D. O., nar. XX.XX.XXXX sumou vo výške 50,00 Eur mesačne, ktoré bude poukazovať k rukám matky, vždy do 15-teho dňa v mesiaci vopred, počnúc právoplatnosťou rozsudku, opakovane do budúcnosti. O styku rozhodol tak, že otec mal. dieťaťa je oprávnený sa s dieťaťom stretávať každý párny týždeň od piatku od 16.00 hod. do nedele do 18.00 hod., každý nepárny týždeň od stredy od 16.00 hod. do piatku do 16.00 hod. Matka je povinná dieťa pripraviť a odovzdať otcovi v mieste obvyklého pobytu dieťaťa a otec je povinný po uplynutí doby vrátiť dieťa matke, ktorá ho prevezme v mieste obvyklého pobytu dieťaťa. V prípade nepredvídaných udalostí, ktoré by znemožnili realizáciu styku otca s maloletou sú rodičia povinní vzájomne sa informovať, minimálne 24 hodín vopred. Návrh otca na zverenie maloletého dieťaťa do striedavej starostlivosti rodičov súd zamietol. O trovách štátu bude rozhodnuté samostatným uznesením. O trovách konania rozhodol tak, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.

Prvostupňový súd aplikoval ust. §§ 24 ods. 4, 5, 26, 36 ods. 1, 62 ods. 1, 2, 3, 4, 5, 65 ods. 1, 75 ods. 1, 77 ods. 1, 78 ods. 1, 3 zákona č. 36/2005 Z.z. o rodine (ďalej len „ZoR“).

Rozhodnutie odôvodnil cit.: „Vykonaným dokazovaním bolo preukázané, že rodičia mal. D. nežijú v spoločnej domácnosti od mája 2014, matka s dieťaťom žije v rodinnom dome, ktorý je v spoločnom vlastníctve oboch rodičov, otec dieťaťa žije v trojizbovom byte, ktorý je v jeho osobnom vlastníctve. Rodičia neprejavili nádej na obnovenie spolužitia. V súčasnosti je dieťa zverené na základe

predbežného opatrenia tunajšieho súdu matke, pričom stretávanie s otcom sa realizuje v zmysle predbežného opatrenia každý párný týždeň od piatku 12.00 hod. do nedele do 18.00 hod. a každý nepárny týždeň od stredy od 12.00 hod. do piatku do 18.00 hod. Súd pri rozhodovaní o výkone rodičovských práv a povinností vždy prihliada predovšetkým na záujem mal. dieťaťa ako aj na jeho citové väzby, vývinové potreby a stabilitu budúceho výchovného prostredia, na schopnosti rodiča dohodnúť sa na výchove a starostlivosti o dieťa s druhým rodičom. Je teda vždy potrebné dbať na to, aby sa zabezpečili čo najpriaznivejšie podmienky pre zdarný a zdravý vývoj dieťaťa a na jeho citové väzby k tomu ktorému rodičovi. Súd prihliadal v konaní na osobnosť rodičov, ktorí majú vo všeobecnosti dobré predpoklady k výchove dieťaťa a zabezpečovaniu jeho zdravého vývinu; na vzťah rodiča k dieťaťu, pričom bol zistený pozitívny vzťah zo strany oboch rodičov k dieťaťu; prihliadol na vzťah dieťaťa ku každému rodičovi, nakoľko pre svoj normálny vývoj dieťa potrebuje trvať prítomnosť dospelaj osoby, najlepšie rodiča, ku ktorému si vytvára pekný a trvalý vzťah. Súd dbal na to, aby bolo rešpektované právo dieťaťa na výchovu a starostlivosť zo strany oboch rodičov, aby bolo rešpektované právo dieťaťa na udržiavanie pravidelného rovnocenného a rovnoprávneho osobného styku s oboma rodičmi, nakoľko pretrhnutie citového puta dieťaťa k niektorému rodičovi vedie k narušeniu základnej životnej istoty dieťaťa, popudzovanie proti druhému rodičovi neskôr vedie k celému spektru porúch a vypestovaný syndróm zavrnutého rodiča k poškodeniu psychického vývoja dieťaťa. Súd prihliadal aj na širšie rodinné zázemie, ktoré je pre všestranný rozvoj dieťaťa a jeho pocit životnej istoty dôležité. Pokiaľ je možné dieťa by nemalo poprethrať vzťahy s ďalšími dôležitými osobami a s prostredím, na ktoré si zvyklo.

Súd zisťoval motív každého rodiča k jeho postoju k otázke navrhovanej striedavej starostlivosti, pričom matka so striedavou starostlivosťou nesúhlasila. Súd skúmal a hodnotil jej dôvody nesúhlasu s ohľadom na záujem mal. dieťaťa. Súd zistil, že obaja rodičia majú dobré predpoklady k výchove dieťaťa a zabezpečovaniu jeho zdravého vývinu, matka disponuje potrebnými predpokladmi k realizácii striedavej starostlivosti, otec dieťaťa aktuálne disponuje menšími potrebnými predpokladmi k nekonfliktnej realizácii striedavej starostlivosti, mal. D. má vytvorené vzťahy k obom rodičom, oboch ich má rada, nikoho z nich neodmieta, citovo však preferuje matku. Jedným z predpokladov striedavej starostlivosti je však komunikácia medzi rodičmi dieťaťa, aby sa vedeli dohodnúť o záležitostiach týkajúcich sa dieťaťa, pričom súd zistil, že v súčasnosti je komunikácia medzi rodičmi konfliktná a napätá, rodičia spolu nekomunikujú. V tomto smere je potrebné poukázať na závery znaleckého posudku, kde je uvedené znalkyňou, že v súčasnosti nie je vhodná striedavá starostlivosť, nakoľko by nebol zohľadnený záujem dieťaťa. Je potrebné uviesť, že striedavá osobná starostlivosť predpokladá predovšetkým toleranciu, spoločnú vôľu a schopnosť spolu komunikovať, spolupracovať. Rozhodnutie o zverení maloletého dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti rodičov musí byť vyjadrením kvalitného a pozitívneho vzťahu rodičov k dieťaťu, čo predpokladá toleranciu, vyspelosť a dobrú vôľu všetkých zúčastnených osôb. Rozhodnutie by malo vychádzať z ich spoločnej vôle a dohody, schopnosti spolu komunikovať a spolupracovať a nezapojovať dieťa do svojich vzájomných problémov.

Súd vychádzajúc z aktuálnych potrieb dieťaťa a nie z dôvodov postoja práv otca, na základe vyššie uvedených skutočností má za to, že striedavá starostlivosť v súčasnosti nie je vhodným riešením, preto návrh otca na zverenie mal. D. do striedavej starostlivosti zamietol. Vzhľadom na uvedené skutočnosti, závery znaleckého dokazovania a v súlade so stanoviskom kolízneho opatrovníka súd zveril mal. D. do osobnej starostlivosti matky. Zároveň širokou úpravou stretávania otca s dieťaťom dbal súd o to, aby mal. D. trávila čo najväčší čas so svojím otcom, a to jednak počas pracovného týždňa ako aj počas víkendov a upravil styk otca s mal. D. každý párný týždeň od piatku 16.00 hod. do nedele do 18.00 hod. a každý nepárny týždeň od stredy od 16.00 hod. do piatku do 16.00 hod., pričom do budúcnosti nie je vylúčená striedavá starostlivosť.“

Výrok o výživnom odôvodnil cit.: „V konaní bolo preukázané, že potreby dcéry hradia obaja rodičia. Náklady na výživu mal. D. boli preukázané a sú opodstatnené a zodpovedajú jej veku. Výška výživného, ku ktorej sa otec zaviazal spĺňa podmienky ustanovenia § 62 ods.1,2,4,5 a § 75 ods.1 Zákona o rodine, súd pritom vychádzal z odôvodnených potrieb mal. D., ktoré sú úmerné jej veku a zárobkovým možnostiam oboch rodičov. Matka je samostatne zárobkovo činná osoba s priemerným mesačným príjmom vo výške 1.000 Eur. Otec dieťaťa je samostatne zárobkovo činná osoba s predmetom podnikania maloobchod-veľkoobchod s umeleckými potrebami. Odhadnúť príjem nevedel, celkové mesačné výdavky vyčíslil na 3.000 Eur. Vychádzajúc z týchto skutočností s prihliadnutím aj na útlý vek a odôvodnené potreby maloletej súd zaviazal otca k vyživovacej povinnosti voči maloletej po 50,- Eur mesačne Vzhľadom na odôvodnené potreby mal. D. zárobkove možnosti otca maloletej súd určil vyššie

výživné ako žiadala matka, prihliadal pritom aj na postoj rodičov k vyživovacej povinnosti v priebehu konania.“

O trovách konania rozhodol v zmysle ust. § 146 ods. 1 písm. a) zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „O.s.p.“).

V zákonom stanovenej lehote podal proti rozsudku súdu prvého stupňa odvolanie otec uvádzajúc, že rodičia sa v otázke starostlivosti nevedia dohodnúť, ich aktuálna situácia je konfliktná, napätá a spolu nekomunikujú. To však nie je zákonným dôvodom na zamietnutie striedavej starostlivosti. Poukázal na podstatnú okolnosť vo veci, a to, že v otázke budúcej starostlivosti o mal. D., v prípade uloženia striedavej osobnej starostlivosti, obaja rodičia svorne prehlásili, že v tejto otázke sa vedia a budú chcieť dohodnúť. Napadnuté rozhodnutie sleduje záujem matky. Prvostupňový súd poukázal na to, že mal. D. má vytvorené vzťahy k obojmu rodičom, citovo však preferuje matku. Táto okolnosť je dôsledkom už narušenej striedavej aktivity dieťaťa s rodičmi, kde dieťa trávi väčšinu času s matkou, čo logicky vytvára k nej väčšiu citovú väzbu. V konaní bolo preukázané, že rodičia mal. D. rodičia prejavili toleranciu, schopnosť a ochotu komunikovať. Nie je žiaden zákonný dôvod, aby mal. D., ktorá vzišla z prostredia rovnocennej a rovnakej, tzv. „striedavej“ starostlivosti oboma rodičmi, mala byť ďalej vychovávaná mimo tento jej zaužívaný model, čo so sebou prináša práve negatíva, ako je začínajúca a zväčšujúca sa citová väzba na matku a s tým súvisiaci rad možného spektra porúch. Prvostupňový súd styk oproti nariadenému predbežnému opatreniu zúžil. Prvostupňový súd sa nijako nevyporiadal s vecnými argumentmi otca. Nijako sa procesne prvostupňový súd nevyporiadal s návrhom otca na nariadenie kontrolného znaleckého dokazovania. Navrhol, aby odvolací súd zrušil napadnutý rozsudok a vec vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie alternatívne ho zmenil a vyhovel jeho návrhu a mal. D. zveril do striedavej osobnej starostlivosti oboch rodičov.

Matka s podaným odvolaním nesúhlasila a uviedla, že prvostupňový súd na základe vykonaného dokazovania správne vec právne a skutkovo posúdil a rozhodol v najlepšom záujme mal. D.. Navrhla rozsudok ako správny potvrdiť.

Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) preskúmal rozsudok ako aj konanie mu predchádzajúce v zmysle zásad vyplývajúcich z ust. § 212 O.s.p., vo veci nariadil pojednávanie § 214 ods. 1,2 O.s.p. a dospel k záveru, že rozsudok je vecne správny.

Rodičia mal. D. ani pred odvolacím súdom nedospeli k dohode o výkone rodičovských práv a povinností.

Kolízny opatrovník k veci uviedol, že mal. D. nie je pripravená na takúto formu starostlivosti. Poukázal na nedostatok komunikácie medzi rodičmi. Vzťahy sú problematické. Rodičia spolu nekomunikujú a pokiaľ otec v tomto smere zmenil rétoriku, jeho argumentácia sa javí ako účelová, aby sa presadila striedavá osobná starostlivosť. Rieši rodinu od roku 2014 a vníma vzťahy medzi rodičmi ako problematické. Bola im navrhnutá návšteva na referáte sociálnych služieb. Matka s návštevou súhlasila

Podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa (ďalej len „Dohovor“) záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkoľvek činnosti týkajúcej sa detí, nech už uskutočňovanej verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.

Podľa § 36 ods. 1 ZoR rodičia maloletého dieťaťa, ktorí spolu nežijú, môžu sa kedykoľvek dohodnúť o úprave výkonu ich rodičovských práv a povinností. Ak sa nedohodnú, súd môže aj bez návrhu upraviť výkon ich rodičovských práv a povinností, najmä určí, ktorému z rodičov zverí maloleté dieťa do osobnej starostlivosti. Ustanovenia § 24, § 25 a 26 sa použijú primerane.

Podľa § 24 ods. 2 ZoR ak sú obidvaja rodičia spôsobilí dieťa vychovávať a ak majú o osobnú starostlivosť o dieťa obidvaja rodičia záujem, tak súd môže zveriť dieťa do striedavej osobnej starostlivosti obidvoch rodičov, ak je to v záujme dieťaťa a ak budú takto lepšie zaistené potreby dieťaťa. Ak so striedavou osobnou starostlivosťou súhlasí aspoň jeden z rodičov dieťaťa, tak súd musí skúmať, či bude striedavá osobná starostlivosť v záujme dieťaťa.

Podľa § 25 ods. 1 ZoR rodičia sa môžu dohodnúť o úprave styku s maloletým dieťaťom pred vyhlásením rozhodnutia, ktorým sa rozvádza manželstvo; dohoda o styku rodičov s maloletým dieťaťom sa stane súčasťou rozhodnutia o rozvode.

Podľa § 25 ods. 2 ZoR ak sa rodičia nedohodnú o úprave styku s maloletým dieťaťom podľa odseku 1, súd upraví styk rodičov s maloletým dieťaťom v rozhodnutí o rozvode; to neplatí, ak rodičia úpravu styku žiadajú neupraviť.

Podľa § 62 ods. 1 ZoR plnenie vyživovacej povinnosti rodičov k deťom je ich zákonná povinnosť, ktorá trvá do času, kým deti nie sú schopné samé sa živiť.

Podľa § 62 ods. 2 ZoR obaja rodičia prispievajú na výživu svojich detí podľa svojich schopností, možností a majetkových pomerov. Dieťa má právo podieľať sa na životnej úrovni rodičov.

Podľa § 62 ods. 3 ZoR každý rodič bez ohľadu na svoje schopnosti, možnosti a majetkové pomery je povinný plniť svoju vyživovaciu povinnosť v minimálnom rozsahu vo výške 30 % zo sumy životného minima na nezaopatrené nepľnoleté dieťa alebo na nezaopatrené dieťa podľa osobitného zákona.

Podľa § 75 ods. 1 ZoR pri určení výživného prihliadne súd na odôvodnené potreby oprávneného, ako aj na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného. Na schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného prihliadne súd aj vtedy, ak sa povinný vzdá bez dôležitého dôvodu výhodnejšieho zamestnania, zárobku, majetkového prospechu; rovnako prihliadne aj na neprímerané majetkové riziká, ktoré povinný na seba berie.

Ústavnoprávny základ ochrany rodiny a rodičovstva je obsiahnutý v čl. 32 Listiny základných práv a slobôd, ktorý garantuje právo rodičov na starostlivosť o deti a ich výchovu a deťom zaisťuje rodičovskú výchovu a starostlivosť. Systematické zaradenie tohto práva do kategórie práv hospodárskych a sociálnych sa odráža v interpretácii tohto práva, a to nielen iba ako právo rodičov a dieťaťa, aby štátna moc nezasahovala do rodičovskej starostlivosti, ale tiež i v tom smere, aby štátna pomoc poskytovala tejto starostlivosti špecifickú ochranu. Starostlivosť o dieťa a jeho výchovu predpokladá zaistenie materiálnych a nemateriálnych (citových, psychosociálnych, kultúrnych atď.) podmienok tak, aby dieťa mohlo v prirodzenom rodinnom prostredí rozvíjať všetky svoje osobné schopnosti a možnosti, ktoré vo výsledku smerujú k socializácii dieťaťa.

Ak medzi rodičom a maloletým dieťaťom vznikli rodinné väzky, štát musí konať tak, aby sa mohli tieto väzky ďalej rozvíjať (porov. Rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva Keeganvs. Írsko č. 16969/90 zo dňa 26.5.2004, Kroonvs. Holandsko č. 18535/91 zo dňa 27.10.1994). Byť spolu je pre rodiča a jeho dieťa základným prvkom rodinného života (porov. rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva Brondavs. Taliansko č. 22430/93 zo dňa 9.6.1998) vyplývajúceho z čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Súd starostlivosti o maloletých pri svojom rozhodovaní sleduje pri rozhodovaní o usporiadaní vzťahov v rodine vždy najlepší záujem maloletého (čl. 3 ods. 1 Dohovoru), pokiaľ rodičia nie sú schopní dohody. Posúdenie toho, čo je najlepšie v záujme maloletého dieťaťa, má bez akýchkoľvek pochybností kľúčový význam (porov. rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva Sahinvs. Nemecko č. 30943/96 zo dňa 8.7.2003).

Miera uváženia súdu závisí od povahy sporu a na význame ďalších dotknutých záujmov, o ktoré ide. Súd má v prípadoch, ak rodičia samotní, a to ani za pomoci príslušných orgánov, k dohode nedospeli, široký priestor pre voľnú úvahu (porov. rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva Görgülüvs. Nemecko č. 74969/01 zo dňa 26.2.2004).

Medzi kritéria, ktoré musia všeobecné súdy vziať na zreteľ pri rozhodovaní o zverení maloletého dieťaťa z hľadiska nevyhnutnosti rozhodovať v najlepšom záujme maloletého dieťaťa je 1/ existencia pokrvného putá medzi dieťaťom a o jeho zverenie usilujúcou osobou, 2/ mieru zachovania identity maloletého dieťaťa a jeho rodinných väzieb v prípade jeho zverenia do starostlivosti tej ktorej osoby, 3/ schopnosť osoby usilujúcej sa o zverenie maloletého dieťaťa do jej starostlivosti zaistiť jeho vývoj a fyzické, vzdelávacie, emocionálne, materiálne a iné potreby a napokon 4/ pranie maloletého dieťaťa (porov. nález Ústavného súdu Českej republiky vo veci I. ÚS 3216/13).V prípade, ak jeden z rodičov naplňuje tieto kritéria výrazne lepšie, je spravdla v záujme maloletého dieťaťa, aby bolo zverené do starostlivosti tohto rodiča. V prípade, ak obaja rodičia naplňujú tieto kritéria zhruba rovnakou mierou, je potrebné

vychádzať z premisy, že záujem dieťaťa je, aby bolo predovšetkým v starostlivosti oboch rodičov (porov. nález Ústavného súdu Českej republiky vo veci III. ÚS 1206/09, tiež uznesenie Ústavného súdu Českej republiky vo veci I. ÚS 1554/14).

„Pri posudzovaní najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa nemožno postupovať podľa vopred danej schémy, pričom striedavá osobná starostlivosť nemôže byť paušálne využívaná ako forma „spravodlivého“ rozdelenia starostlivosti o dieťa medzi rodičov. Rovnako tak pochopiteľne nemožno možnosť striedavej osobnej starostlivosti automaticky a bez dôkladného posúdenia prípadu odmietiť. Záujem a potreby konkrétneho dieťaťa je preto potrebné posudzovať v každom jednotlivom prípade zvlášť a so snahou o minimalizáciu negatívnych dôsledkov pre dieťa. To potvrdzuje i Komentár Výboru OSN pre práva dieťaťa, ktorým interpretoval čl. 3 ods. 1 Dohovoru: „Koncept najlepšieho záujmu dieťaťa je flexibilný a adaptabilný. Mal by byť prispôsobený a definovaný individuálne s ohľadom na špecifickú situáciu, v ktorej sa dieťa či deti, ktorých sa vec týka, nachádzajú, pričom pozornosť by mala byť venovaná ich osobným pomerom, situácii a potrebám. V rámci individuálnych rozhodnutí musí byť najlepší záujem dieťaťa hodnotený a stanovený vo svetle špecifických okolností konkrétneho dieťaťa.“(viz Generalcomment No. 14 (2013) on the right of the child to have his or her best interests taken as a primary consideration (art. 3, para. 1), str. 9, dostupné na <http://www.ohchr.org>). Ďalej porov. tiež stanovisko Výboru pre práva dieťaťa Rady vlády pre ľudské práva zo dňa 14.10.2014 (stanovisko k striedavej osobnej starostlivosti); „najlepší záujem je treba hľadať v každom jednotlivom prípade zvlášť, nie podľa akejkolvek vopred danej schémy, a snahou o minimalizáciu negatívnych dôsledkov pre dieťa. Tak sa môže stať, že u niektorého dieťaťa sa najvhodnejším riešením môže ukázať striedavá osobná starostlivosť, v iných prípadoch to však môže byť zverenie do výchovy jedného z rodičov a dohoda či rozhodnutie o optimálnej a zároveň reálnej forme a rozsahu styku druhého z rodičov s dieťaťom. Výbor nepovažuje paušálne rozhodovanie preferujúce jedno z riešení za výraz rešpektu k jedinečnosti dieťaťa a jeho potrieb.“

Za situácie, kedy obaja rodičia sú všeobecne rovnako spôsobilí sa o svoje dieťa riadne starať, je potrebné predovšetkým zohľadniť osobnosť dieťaťa a jeho schopnosť sa vyrovnáť s enormnou záťažou, ktorú rozpad rodiny a eventuálne nastolená striedavá osobná starostlivosť, ktorá prináša i stratu doterajšieho zázemia a bezpečie domova, bez pochyby predstavuje. Je treba brať ohľad na citovú orientáciu dieťaťa a hodnotu danou stálosťou výchovného prostredia a na možnosť zachovania a rozvíjania jeho citových väzieb k blízkym osobám i v širšom okolí, k jeho priateľom a záujmom. V neposlednom rade je treba vziať do úvahy - a to predovšetkým u malých detí - ktorý z rodičov sa o dieťa doposiaľ staral, dbal o jeho citovú a rozumovú výchovu a v podstate predstavoval pre dieťa ústrednú osobu, ku ktorej je citovo pripútané, a ktorej dlhodobá neprítomnosť je pre neho frustrujúca. U starších detí, ktoré sú schopné samostatne formulovať svoje prania a predstavy o ďalšom súžití s rodičmi, je treba prihliadnuť predovšetkým k jeho praniam, zvlášť pokiaľ korešpondujú záverom zisteným dokazovaním a predloženým stanoviskom opatrovníka.“(porov. uznesenie Ústavného súdu Českej republiky vo veci IV. ÚS 106/15).

Prvostupňový súd založil svoje rozhodnutie na záveroch znaleckého posudku, vyjadrení kolízneho opatrovníka a nedostatočnej komunikácii medzi rodičmi, ktorá by zaručila výkon rodičovských práv a povinností striedavou osobnou starostlivosťou o mal. D. bez negatívnych následkov pre ňu.

Keďže v podstatnej časti odvolania otec vytýka prvostupňovému súdu, že rodičia spolu komunikujú a na podstatných veciach sa dohodnúť vedia, odvolací súd zameral svoju pozornosť na komunikáciu medzi účastníkmi a v zhode s prvostupňovým súdom dospel k záveru, že komunikácia medzi rodičmi naozaj nedosahuje úroveň, ktorú si výkon striedavej osobnej starostlivosti žiada.

Z obsahu spisu je nepochybné, že komunikácia medzi rodičmi má značné medzery. Uvedený záver vyplýva predovšetkým z vyjadrenia samotného otca pred prvostupňovým súdom cit. „S matkou dieťaťa sa nevieme dohodnúť na veciach týkajúcich sa dieťaťa. Nekomunikujeme spolu, netelefonujeme si, ani s dieťaťom, keď je u matky.“, rovnako tak z podaného odvolania otca cit.: „v otázke starostlivosti nevedia dohodnúť, ich aktuálna situácia je konfliktná, napätá a spolu nekomunikujú. To však nie je zákonným dôvodom na zamietnutie striedavej starostlivosti“.

Kolízny opatrovník, pracujúci s rodičmi od roku 2014, na pojednávaní pred odvolacím súdom skutočnosti tvrdené otcom potvrdil s tým, že pokiaľ otec v tomto smere zmenil rétoriku, jeho argumentácia sa javí ako účelová, aby sa presadila striedavá osobná starostlivosť.

Otec na jednej strane správne poznamenáva, že dôvodom brániacim zvereniu maloletého dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti nie je bez ďalšieho nedostatočná komunikácia medzi rodičmi. Je to dané tým, že by prípadná zhoršená komunikácia mohla účelovo viesť k vylúčeniu striedavej osobnej starostlivosti, kedy by šlo o ústupok vzájomnej rivalite rodičov a otváral by sa priestor k zneužitiu postavenia rodiča, ktorý mal maloleté dieťa doposiaľ zverené do svojej osobnej starostlivosti (porov. nález Ústavného súdu Českej republiky vo veci sp. zn. III. ÚS 1206/09).

V predmetnej právnej veci je to otec, ktorý v nedostatočnej komunikácii medzi rodičmi problém zjavne nevidí a ponúknutej a odporúčanej návšteve na referáte sociálnych služieb za účelom zlepšenia viaznucej komunikácie medzi rodičmi sa odmietol zúčastniť. Matka naopak takúto službu neodmieta. Otec ako sa z vykonaného dokazovania javí, nerobí účinné kroky k odstráneniu príčin zlej komunikácie. Kooperujúci a v zhode jednajúci rodičia pritom zabezpečia v najvyššej možnej miere blaho mal. D..

Jadro problému a nedosiahnutie dohody spočívalo v zásade v tom, že kým matka považovala striedavú osobnú starostlivosť za nevhodnú pre mal. D., nakoľko je ešte malá, otec ju vnímal ako jediné možné porozchodové usporiadanie vzťahov v rodine.

Z obsahu spisu pritom vyplývalo, že mal. D. bola plačlivá v čase, ak sa striedavá osobná starostlivosť vykonávala, cit.: „v čase, keď bola faktická týždňová starostlivosť na základe vynútenia otcom, odchádzalo dieťa z domu s plačom. Teraz, keď dochádza k stretávaniu v zmysle predbežného opatrenia vidí (matka pozn. odvolacieho súdu) na dcéru, že je pokojnejšie. Keď nastupuje do auta, plače, je to pre mňa ťažké. Keď sa vráti na začiatku je tichá.“ ... „je pravda, že v posledných týždňoch dieťa plače, keď odchádza od matky, tento stav trvá posledné týždne, niekedy poplakáva aj večer a na otázku, prečo plače, D. odpovie, že u papiho nie je dobre s tým, že jej to povedala babka. Otec to považuje za intenzívnu manipuláciu s dieťaťom.“ (čl. 121).

Kolíznym opatrovníkom za tohto stavu v rodine odporučil rodičom návštevu referátu sociálnych služieb sledujúc najlepší záujem mal. D..

Určitú paralelu odvolací súd vidí v predmetnej právnej veci v Cochemskom modeli (Cochemskej praxi) cit.: „Do starostlivosti odbornej poradne prichádzajú rodičia potom, čo sa pri prvom nariadení súdneho jednania zistí, že rodičia nie sú schopní dohody. V tejto rannej fáze rozvodového konania sú veľakrát matka i otec citovo veľmi zranení, riešia otázku vlastnej ďalšej existencie. Sú v zajatí negatívnych emócií a iba niekto nestranný im môže pomôcť usmerniť ich chovanie k sebe navzájom tak, aby boli obaja schopní sústrediť svoj záujem na dieťa, ktoré sa bez vlastného pričinenia ocitlo vo veľmi ťažkej životnej situácii a jej priebeh a trvanie ho môže do budúcnosti významne ovplyvniť. Pri vyhrotených sporoch by bolo naivné vsadiť na dobrovoľnosť podstúpenia poradenskej starostlivosti zo strany rodičov. V rámci Cochemskej praxi preto existuje účinný nástroj, povedzme taká vyššia autorita, ktorá z titulu svojej moci presadí, že sa rodičia poradenskej starostlivosti podrobiť musia. Teda aspoň v prípadoch, kedy nie sú schopní sa dohodnúť sami. Úspešnosť poradenskej starostlivosti je veľmi vysoká a vo viac než 80% prípadov sa podarí rodičom, práve za pomoci poradne, k dohode dospieť. Je to sudca rodinného práva, kto poradenskú starostlivosť "doporučí". Rodič, ktorý chce skutočne dieťa do svojej starostlivosti, musí toto doporučenie brať ako záväznú a starostlivosť sa podrobiť. V opačnom prípade na nich bude súd nahliadať ako na rodičov, ktorí nesledujú skutočný záujem dieťaťa a jeho šance na zverenie dieťaťa do starostlivosti (striedavá starostlivosť) sa významne zníži.“ (Co je Cochemský model / Cochemská praxe? dostupné online dňa 18.12.2015 <<http://www.cochem.cz/index.php/co-to-je/co-je-cochemsky-model>>).

Otec uvedomujúci si nedostatočnú komunikáciu medzi rodičmi, ktorú sám potvrdil, ktorému bola spolu s matkou dieťaťa odporúčaná návšteva odbornej poradne zo strany orgánu, ktorý zastupuje v konaní záujmy mal. D., odmietol pomoc odborníkov. Spochybnil teda svoj záujem na sledovaní najlepšieho blaha pre mal. D. spoločnou cestou kooperácie.

Pokiaľ komunikácia medzi rodičmi prebieha v pokoji, maloleté dieťa (podľa osobnostnej štruktúry) je v zásade schopné prijať, zvyknúť si a akceptovať prakticky ľubovoľné usporiadanie vzťahov, aj keby to pripadalo vonkajšiemu okoliu divné (Kovářová, D.: Střídavá péče velebná i proklínaná. In. Bulletin advokace. Dostupné online dňa 18.12.2015 <<<http://www.bulletin-advokacie.cz/stridava-pece-velebena-i-proklinana?browser=mobi>>>).

Zverenie maloletého dieťaťa do striedavej osobnej starostlivosti nesmie byť ústupkom vzájomnej rivalite rodičov, ale musí byť vyjadrením kvalitatívneho a pozitívneho vzťahu rodičov k dieťaťu, ktorý predpokladá toleranciu, vyspelosť a dobrú vôľu všetkých zúčastnených. Rozhodnutie súdu o striedavej osobnej starostlivosti by preto malo vychádzať zo spoločnej vôle a dohody rodičov, schopnosti komunikovať a spolupracovať a nezapájať maloleté dieťa do svojich vzájomných pomerov (porov. nález Ústavného súdu Českej republiky vo veci I. ÚS 48/04).

Spoločný život rodičov a mal. D. bol fakticky prerušený, resp. neexistuje, preto je nevyhnutné, aby bol vzťah medzi rodičmi a maloletým dieťaťom upravený na základe zákonných pravidiel, ktoré sú odlišné od pravidiel bežne uplatňovaných v situácii, kedy rodina ako celok riadne funguje sledujúc jej najlepší záujem dieťaťa.

Znaleckým dokazovaním bolo zistené, že obaja rodičia sú spôsobilí mal. D. vychovávať. Súdna znalkyňa striedavú osobnú starostlivosť nevylúčila do budúcnosti, no v momentálnych podmienkach ju neodporučila cit.: „Aktuálne táto forma neodráža najlepší záujem maloletej a zbytočne ju preťažuje. Je však predpoklad, že ak sa maloletej poskytne stabilizačný čas zhruba v rozsahu pol až jedného roka, s rešpektom k potrebe, ktorú komunikuje - potreba intenzívneho kontaktu s matkou - že po tomto období jej emočná regulácia vyzrie natoľko, aby bola schopná uniesť záťaž, ktorú striedavá starostlivosť so sebou prináša.“ (čl. 200).

Kolízny opatrovník rovnako nepovažoval striedavú osobnú starostlivosť oboch rodičov pre mal. D. ako usporiadanie vzťahov v rodine, ktoré by sledovalo jej najlepší záujem.

Odvolací súd za takto zisteného skutkového stavu nemal dôvod spochybňovať správny záver prvostupňového súdu o zverení mal. D. do osobnej starostlivosti matky. Striedavá osobná starostlivosť kladie na rodičov a ich vlastnosti, rovnako na maloleté dieťa určité nároky za účelom zdarného fyzického, psychického, emocionálneho a intelektuálneho vývoja maloletého dieťaťa. Rodičia nedostatočnou komunikáciou v prospech zdarného vývinu mal. D. a otec odmietnutím odbornej pomoci, ktorá by mohla bariéru v komunikácii medzi rodičmi odstrániť, nepreukázali, že by striedavá osobná starostlivosť bola najlepším odrazom porozchodového usporiadania vzťahov v rodine. Takéto usporiadania vzťahov v rodine nie je toho času v najlepšom záujme mal. D..

Vo vzťahu k úprave styku si je potrebné uviesť, že zverenie maloletého dieťaťa do výlučnej osobnej starostlivosti jedného z rodičov nemožno považovať za porušenie práva maloletého dieťaťa na starostlivosť rodičov. Nepredstavuje totiž vylúčenie práva maloletého dieťaťa na starostlivosť oboch rodičov, rovnako ako nevylučuje právo rodiča, ktorému nebolo maloleté dieťa zverené, na jeho výchovu a starostlivosť, aj keď za použitia iných foriem. (porov. uznesenie Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 2145/09 zo dňa 6.1.2010). Styk rodičov s dieťaťom je zo strany prvostupňového súdu spôsobom rešpektujúcim záujem mal. D. s tým, že príprava na styk musí v predmetnej veci zohrať významnú rolu. Uvedený termín bez ďalšieho znamená tiež zodpovednosť rodiča, ktorému bolo maloleté dieťa zverené do osobnej starostlivosti, aby v záujme maloletého dieťaťa na neho pozitívne vplýval a viedol ho k pozitívnemu vzťahu k druhému rodičovi. Úlohou rodiča, ktorému bolo maloleté dieťa zverené do osobnej starostlivosti, je aj vhodné na neho pôsobiť a zdôrazňovať mu dôležitosť stretávania sa s druhým rodičom (porov. Uznesenie Krajského súdu v Hradci Králové sp. zn. 25 Co 38/2003 zo dňa 24.02.2003).

Styk bol rovnako správne upravený prvostupňovým súdom v zmysle záverov znaleckého posudku a takto upravený styk dáva zadosť právu rodiča byť so svojím dieťaťom. Pokiaľ rodičia nájdu cestu vzájomnej komunikácie, nič nebráni upravený styk vzájomnou dohodou rozšíriť.

Odvolací súd poznamenáva, že súd nie je viazaný dôkaznými návrhmi účastníkov konania v tom smere, že by bol povinný vykonať všetky navrhnuté dôkazy. Súd je oprávnený posúdiť všetky dôkazné návrhy a rozhodnúť o tom, ktoré z dôkazov vykoná.

V zmysle ust. § 127 ods. 1, 2 O.s.p. ak závisí rozhodnutie od posúdenia skutočností, na ktoré treba odborné znalosti, ustanoví súd po vypočutí účastníkov znalca. Súd znalca vyslúchne; znalcovi môže tiež uložiť, aby posudok vypracoval písomne. Ak je ustanovených niekoľko znalcov, môžu podať spoločný posudok. Namiesto výsluchu znalca môže sa súd v odôvodnených prípadoch uspokojiť s písomným

posudkom znalca. Znalecký posudok možno dať preskúmať aj inému znalcovi, vedeckému ústavu alebo inej inštitúcii.

Zákon neustanovuje predpoklady pre nariadenie kontrolného znaleckého posudku a ponecháva to na úvahe súdu. Jeho vypracovanie prichádza do úvahy predovšetkým vtedy, ak má súd pochybnosti o správnosti vypracovaného znaleckého posudku. Záleží však vždy na konkrétnych okolnostiach prípadu a na úvahe súdu, či sa vzniknuté pochybnosti podarí odstrániť alebo nie. Vzhľadom na vyššie uvedené závery, ktoré z vykonaného dokazovania vyplynuli nariadenie kontrolného znaleckého dokazovania odvolací súd nepovažuje za dôvodné.

Majúc na zreteli uvedené odvolací súd rozsudok vo výroku o zverení mal. D. do osobnej starostlivosti matky a vo výroku o styku a v zamietavom výroku o striedavej starostlivosti ako správny potvrdil (§ 219 ods. 1 O.s.p.).

Podľa § 212 ods. 1 písm. a) súd nie je viazaný rozsahom odvolania vo veciach, v ktorých možno začať konanie bez návrhu.

Nepreskúmateľným je výrok o výživnom, keďže z obsahu spisu, z tvrdenia samotného otca, je zrejmé, že je živnostníkom s predmetom podnikania maloobchod - veľkoobchod s umeleckými potrebami. Svoj príjem odhadnúť nevie. Celé jeho výdavky sú dokopy 3 000 Eur mesačne (čl. 225).

Prvostupňový súd založil svoje rozhodnutie o stanovení výživného na sumu 50 Eur mesačne na tom, že obaja rodičia hradia potreby dcéry. Nie je z obsahu spisu zrejmé, ktorý z rodičov aké a v akom pomere. Otec tvrdí, že výdavky na mal. D. pre neho mesačne predstavujú cca 200-300 Eur. Nie je z odôvodnenia zrejmé, či tomu tak je doposiaľ, či uvedené výdavky predstavovali sumu, ktorú otec vynakladal na mal. D., pokiaľ bola vo faktickej striedavej starostlivosti.

Odvolací súd však poznamenáva, že pokiaľ sú mesačné výdavky otca 3000 Eur, výživné vo výške 50 Eur mesačne, nemôže zodpovedať jeho možnostiam, schopnostiam ani majetkovým pomerom. V tomto smere preto je namieste zvážiť, či za odôvodnené potreby dieťaťa možno považovať aj tvorbu úspor (§ 63 ods. 3 ZoR).

Za tohto stavu odvolací súd napadnutý rozsudok vo výroku o výživnom a vo výroku o trovách konania zrušil a vec v rozsahu zrušenia vrátil prvostupňovému súdu na ďalšie konanie.

Prvostupňový súd rozhodne o výživnom opätovne s tým, že zohľadní, že výživné má prednosť a otec hradí rôzne výdavky mesačne cca 3.500 Eur.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.